

Reševanje konfliktov – vseživljenjska veščina

■ **Simona Rečnik Fekonja**, prof. angleščine in teologije, ima devetnajst let izkušenj s poučevanjem angleščine od 1. do 9. razreda OŠ in več let izkušenj s poučevanjem verouka v nižjih razredih. Več let je asistentka za angleški jezik na višji strokovni šoli. Je soavtorica dveh potrjenih i-učbenikov za angleški jezik v osnovni šoli in mama treh osnovnošolskih deklic. Svoje pedagoško delo opravlja s srcem in zavedanjem, da je ključnega pomena, da se tudi sama nikoli ne neha učiti.

V družini naj bi otroke opremili, usposobili za svet. Ko pošljemo otroka samega na rojstni dan, na igrišče s prijateljem, na trening, v vrtec in šolo, bi moral znati poskrbeti zase. Otrok bi moral znati reševati konfliktno situacije. Ena od vrst inteligence je tudi čustvena inteligenca. Zavedanje čustev, samoobvladovanje, empatija in socialne veščine so del domače izkustvene vzgoje. Otroci, ki so opremljeni s takšnim znanjem, bodo lahko samozavestni in uspešni v zasebnem in poslovnem življenju.

Osnova je pogovor

Konflikti so vsakdanji pojav v naši družbi. Najdemo jih povsod: pri poročilih in v peskovniku, v računalniških igricah in za domačo jedilno mizo, v filmih in na družinskem izletu, na šolskih igriščih in hodnikih ter v domači dnevni sobi ... Komajda kateri otrok uide brcanju, boksanju, tepežu, žaljenju, preklinjanju, izsiljevanju in grožnjam, pa naj je to doma, v šoli ali popoldne med prijatelji. Življenje v gneči in neprestana izpostavljenost zunanjim dražljajem (televiziji, radiu, videu, raču-

Otrokovo vedenje je le deloma podedovano in v večji meri pridobljeno v medsebojnih odnosih.

nalniku, telefonu) nam ne nudijo notranje toplote, ampak v nas vzbujajo občutek ogroženosti in notranje praznine. Otroci, ki so nezadovoljni sami s seboj, negotovi vase, nimajo pravega občutka varnosti ter v družini nimajo pravega mesta, so pogosto 'grešni kozli'; doma so deležni žuganja in pridig, v razredu so razgrajati. »Vse se začne z družino – oziroma vsaj z osebnim in eksistenčno odločilnim odnosom med starši (ali enim od roditeljev) in otrokom.

Kakovost tega osebnega odnosa in kakovost odnosa otroka do drugih 'primarnih skrbnikov' sta tisto, kar najprej določata splošno dobro počutje vsakega otroka« (Juul, 2017: 25).

Osnovno gonilo človekovega razvoja je pogovor, neposredna komunikacija s starši, sorojenci, vzgojitelji, učitelji in sošolci. Otrokovo vedenje je le deloma podedovano in v večji meri pridobljeno v medsebojnih odnosih – v intenzivni komunikaciji z zanj pomembnimi ljudmi. V začetku je to družina in pozneje šola. Človek je rezultat pogovora od spočetja do smrti. Načrtovan je že v pogovoru svojih staršev. Pogovor človeka vseskozi spreminja in postaja osnovno sredstvo za njegovo preživetje, torej dobiva isti pomen kot kisik, voda, hrana (Brajša, 1993).

Trije koraki

Otroka naučimo treh korakov. Prvi so besede, kot: »To mi ni všeč. Pusti me pri miru.« Če to ne zaleže, sledi naslednji korak, to je umik. Razložimo mu, da tako poskrbi zase in svojo varnost. Tretji korak je, da o dogodku obvesti odraslo osebo in potem s pogovorom razrešijo konflikt. Splošno prepričanje staršev je, da so nes-

glasja, nerazumevanje in konflikti nezaželeni, negativni, nevarni, zato se jim želimo ogniti. Razumljivo. Po naporni službi, ko je treba žonglirati med zahtevami delodajalca, pritiski strank, opazkami sodelavcev, si starš pozno popoldne za domačo jedilno mizo ne želi dolgih pogovorov o krivicah, ki so se zgodile njegovemu otroku, še manj pa reševanja konfliktov, ki so nastali med sorojenci na poti domov. Najlažje je reči: »Saj ni bilo tako hudo,« ali pa: »To se vsem dogaja,« in s tem otroka odpraviti ter v miru dalje brskati po spletu. Vsi starši smo kdaj preutrujeni, vsi si zaslužimo nekaj minut miru med popoldansko prevozniško službo z ene dejavnosti na drugo, vsi imamo kdaj neznošen glavobol. Ampak vsi se moramo potruditi, da bo teh težkih dni čim manj, saj vsi vemo, da je pravi način, da poskušamo nesoglasja, nerazumevanje, konflikte in krivice razrešiti, ne pa potlačiti in čakati, da izbruhne vulkan.

Za otroka in seveda tudi za starša je v hudi jezi, ob kronični utrujenosti, nenehnem hitenju najlažje ignorirati, kričati, žaliti in tudi udariti. Veliko težje je razumsko oceniti situacijo, se umakniti, če je treba, razmisliti, se posvetovati. Najtežje pa je reševanje konfliktov s pogovorom.

Se v družinah še učimo?

Družina naj bi bila najbolj varen prostor za učenje. Pogovora, tako kot mnogih drugih veščin, naj bi se naučili v družini. Od te veščine je odvisno, kako uspešni bomo v šoli in v nadaljnjem življenju. V družini se naučimo sodelovati s starši, sorojenci, starimi starši, bratrance, sestričnami ...

Problem sodobne družine ni le odtujenost zaradi elektronskih naprav, pač pa tudi maloštevilnost družinskih članov in posledično manj možnosti za vajo pogovora,

manj možnosti za konflikte in priložnosti za reševanje le-teh ... Statistični urad Republike Slovenije je objavil naslednje rezultate glede gospodinjstev in družin: »Število enostarševskih družin predstavlja četrtno vseh družin v Sloveniji. Družine v Sloveniji imajo povprečno 1,16 otroka. Prevladujejo družine z enim otrokom; takih družin je 55 %. Družin z dvema otrokoma je 36 %. Povprečno največ otrok je v družinah poročenih staršev (1,68 otroka). Družin z 10 ali več otroki je bilo 15. Povprečna starostna razlika med prvim in drugim otrokom v družinah z dvema otrokoma je bila štiri leta in en mesec, v družinah s petimi otroki pa precej manj (dve leti in pol)« (Dolenc, 2018).

Povprečna slovenska družina nima niti 1,2 otroka, kar pomeni, da imajo otroci redko sorojence kot sogovornike v svoji nuklearni družini, poleg tega pa imajo tudi malo bratrancev in sestričen, s katerimi bi se urili v reševanju nesoglasij in konfliktov. Zaskrbljujoče je tudi staranje prebivalstva. Zaradi poznejšega vstopa mlajših na trg dela, podaljševanja študijske dobe, odlaganja rojstev (rojevanja pri višji starosti), vedno kasnejšega odhajanja mladih iz pri-

marne družine, podaljševanja delovne dobe so odsotni tudi dedki in babice, ki so imeli v preteklosti pomembno vlogo pri vzgoji. S svojo mirnostjo, modrostjo in ljubeznijo so bili pomembni prenašalci zgodb, modrosti in pozitivnih vedenjskih vzorcev. Ker družine ne živijo več skupaj in ker so delovni dnevi vse daljši in službe vse bolj zahtevne, se posledice staranja prebivalstva odražajo tudi v deležu oseb, ki zaradi svojih osebnih okoliščin niso več zmožne živeti same oz. za katere sorodniki ne morejo ustrezno skrbeti, zato si svoje domovanje poiščejo v ustrezni ustanovi. Kakovostno in prijetno bivanje v skupnem gospodinjstvu je pravi mali poligon za urjenje komunikacije, saj se je v taki obliki sobivanja treba prilagajati, se spoštovati in pogovarjati. Da se vse te okoliščine spreminjajo, potrjujejo podatki, ki jih je zbral Statistični urad Republike Slovenije: »Od 84 let starih prebivalcev Slovenije biva v ustanovi za starejše povprečno vsak deseti. Delež starostnikov, ki bivajo v t. i. skupinski nastanitvi oz. skupinskem gospodinjstvu, se s starostjo povečuje. Generacije, takrat stare 65–74 let, so bile glede na svoj življenjski cikel veliko bolj sorodne (podobne) v povprečju 10 let mlajšim pre-

bivalcem kot pa starostnikom med 75. in 84. letom« (Dolenc, 2016).

Naloga družine vendarle ostaja

Kljub temu da se položaj družine in otroka spreminja, ostaja naloga družine, da otroke nauči prepoznati, poimenovati in tudi ločevati čustva ter jih primerno in sprejemljivo ubesediti. Družina je večkrat konfliktna skupnost, v kateri ima vsak otrok in odrasel potrebo po edinstvenosti, avtonomiji in neodvisnosti, hkrati pa imajo družinski člani močno potrebo po povezanosti, pripadnosti, sprejetosti in brezpogojni ljubezni.

Za normalen otrokov razvoj je pomembno, da doživi tudi stiske, zahteve in nepopuščanje.

Ker je prepoznavanje, poimenovanje, ločevanje in ubesedenje čustev izredno težko, družina postane tudi prostor pritiskov, zahtev, neprijetnih situacij. Za normalen otrokov razvoj je pomembno, da doživi tudi stiske, zahteve in nepopuščanje. Ker neprijetnih situacij, stisk in zahtev otroci ne doživljajo v domačem, kontroliranem okolju, se v šolah srečujemo z generacijami težavnih otrok. Vsako leto se povečuje število otrok s posebnimi potrebami, prav tako se povečuje število otrok z vedenjskimi težavami. Takim otrokom je resnično težko, saj kot poslušalci ne slišijo in ne razumejo sogovornikovega sporočila in čustev. Nepredstavljivo se jim zdi, da imajo tudi sogovorniki pravico povedati, kako so in kaj želijo. Težko jim je tudi zato, ker morajo zamujeno nadoknaditi v šoli, v javni ustanovi in ne v domači dnevni sobi. ◀

Literatura

- Brajša, Pavao (1993): *Pedagoška komunikologija*. Ljubljana: Glotta Nova.
- Dolenc, Danilo (2016): *Ali je tradicionalna starostna meja 65 let, od katere naj bi se ljudje uvrščali med starejše, sploh še ustreznost?* Ljubljana: RS Statistični urad, 26. 9. 2016. Pridobljeno 17. 4. 2020 s spletne strani: <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/6217>.
- Dolenc, Danilo (2018): *Vsaka peta dvostarševska družina je zunajzakonska skupnost*. Ljubljana: RS Statistični urad, 18. 10. 2018. Pridobljeno 17. 4. 2020 s spletne strani: <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/7725>.
- Juul, Jesper (2017): *Agresivnost: nov in nevaren tabu*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Foto: BS